

La qualitat dels centres museístics de Mallorca i l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació

Gabriel Pons i Homar

Hem triat aquest tema perquè la comunicació externa dels museus és una de les eines més importants que tenen els centres per donar-se a conèixer sense cap tipus de barrera. Les actuals eines de comunicació permeten difondre el centre, les col·leccions i les activitats que desenvolupen sense cap mena de limitació física, oferint la seva activitat cultural a tot el món. És per això que els grans museus, amb alta capacitat per disposar de potents eines TIC, comptabilitzen tant els usuaris físics com els virtuals. En els seus portals i aplicacions ofereixen un ample gamma d'oferta cultural, de la qual es pot gaudir onsevulla del món estigui la persona interessada.

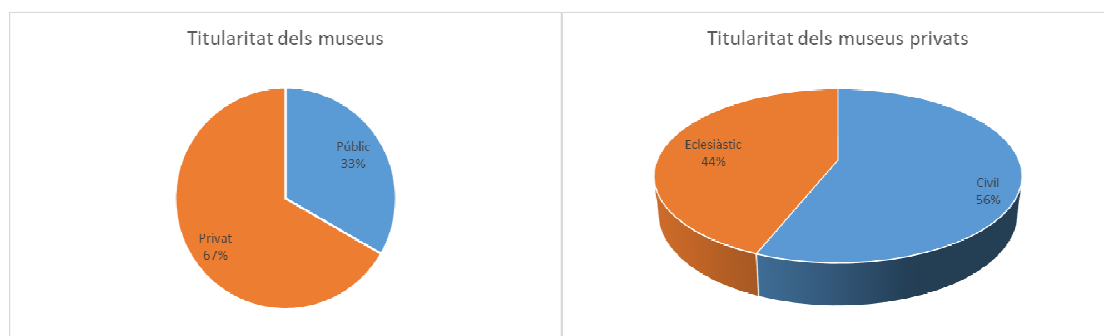
En aquest estudi volem aportar informació i analitzar l'estat actual dels centres museístics de Mallorca en l'ús de les TIC. Els aspectes que tractarem són l'ús de pàgines web i la informació que aporten, així com els idiomes que utilitza. Així mateix, s'analitzarà l'ús que fan de les xarxes socials i l'impacte que tenen.

Prèviament, voldríem aportar una sèrie de dades generals que ens serviran per contextualitzar les característiques i captar el perfil dels centres museístics de l'illa. Les dades que aportam es basen en un estudi de camp elaborat entre desembre de 2019 i maig de 2020. S'han recollit dades de 65 centres de Mallorca.

A. DADES GENÈRIQUES

1. Titularitat

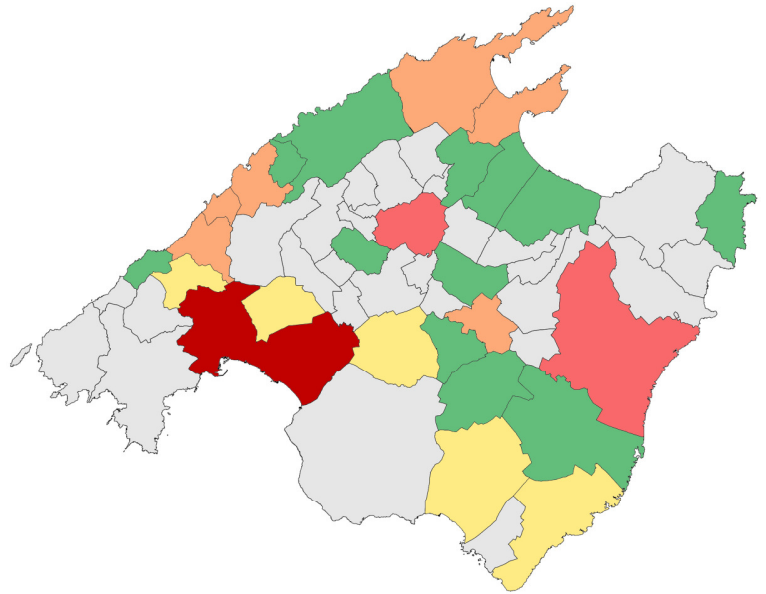
El 33% dels centres són de titularitat pública i 67% privada. Destaquen 18 eclesiàstics 27,69% del total.

2. Ubicació

El 27,69% dels centres es troben ubicats a la ciutat de Palma. D'un total de 53 municipis 26 tenen algun tipus de centre museístic.

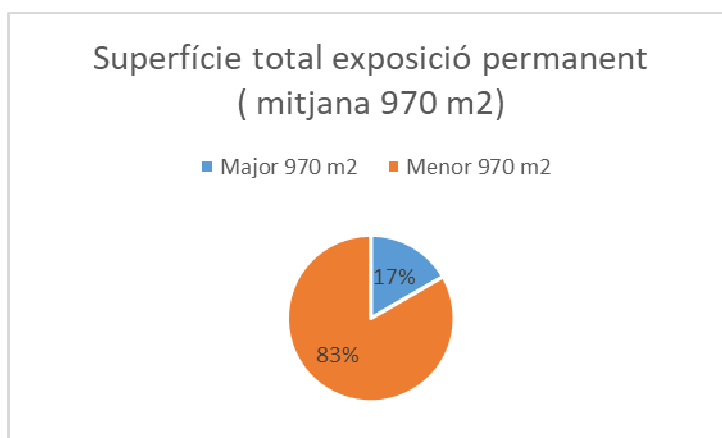
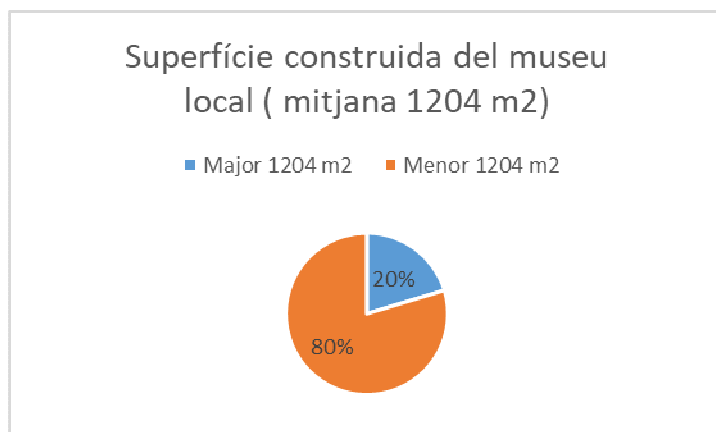
Alcúdia	3
Algaida	2
Binissalem	1
Bunyola	1
Campos	2
Capdepera	1
Deià	3
Escorca	1
Esporles	2
Felanitx	1
Fornalutx	1
Inca	4
Manacor	4
Marratxi	2
Montuïri	1
Muro	1
Palma	18
Pollença	3
Porrires	1
Sa Pobla	1
Sant Joan	3
Santa Margalida	1
Santanyí	2
Sineu	1
Sóller	3
Valldemossa	3

3. Superfície construïda i superfície expositiva

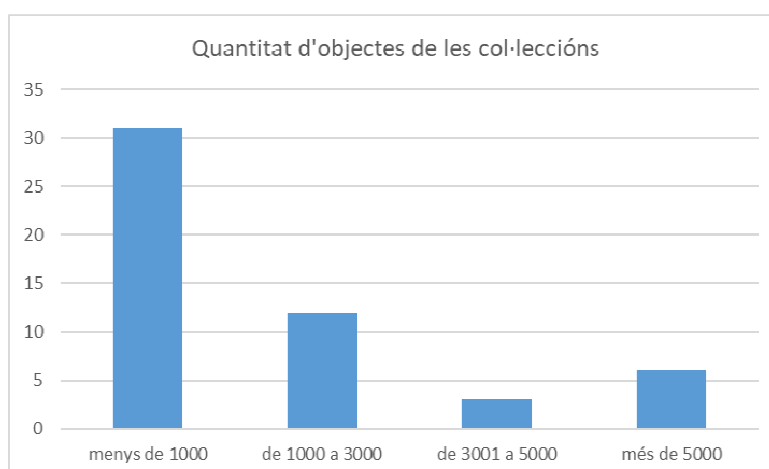
Una dada significativa és la superfície construïda del centre. El 80% no supera el 1204m². La qual cosa indica que la majoria només disposen d'espai per a l'exposició permanent.

El perfil és d'un centre de superfície expositiva menor a 970m² (83%). Així mateix, 23 centres tenen menys de 500m² de superfície expositiva (35,38%)

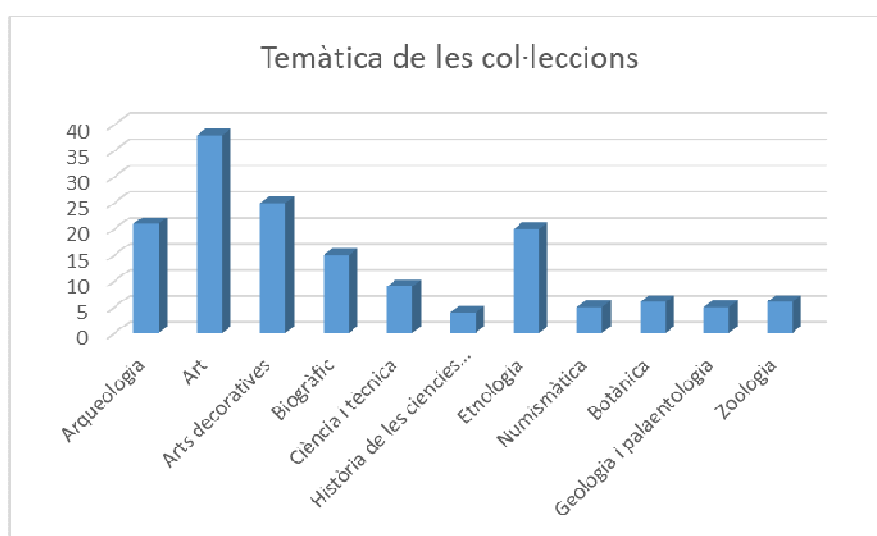
4. Volum de les col·leccions

Aquesta anàlisi s'ha fet a partir dels 52 centres que han aportat la informació. En percentatges sobre els objectes estimats, el 59,61% (31) tenen unes col·leccions compostes per menys de 1.001 objectes, el 23,07% (12) tenen entre 1.001 i 3.000 objectes, el 5,76%(3) tenen entre 3.001 i 5.000 objectes i l'11,53% (6) més de 5.000 objectes.

5. Les temàtiques de les col·leccions

Per a la classificació temàtica de les col·leccions s'ha seguit la proposta de l'ICOM que estableix 11 matèries. D'acord amb les dades recollides, 21 centres es dediquen a una sola temàtica, mentre que els altres 45 tracten dues o més temàtiques. Com es pot veure a la gràfica la temàtica més freqüent és la col·lecció d'art amb 38 col·leccions, seguida d'arts decoratives (25), arqueologia (21) i etnologia (20). En aquesta qüestió s'observa la important incidència dels centres religiosos amb col·leccions d'art sacre i arts decoratives.

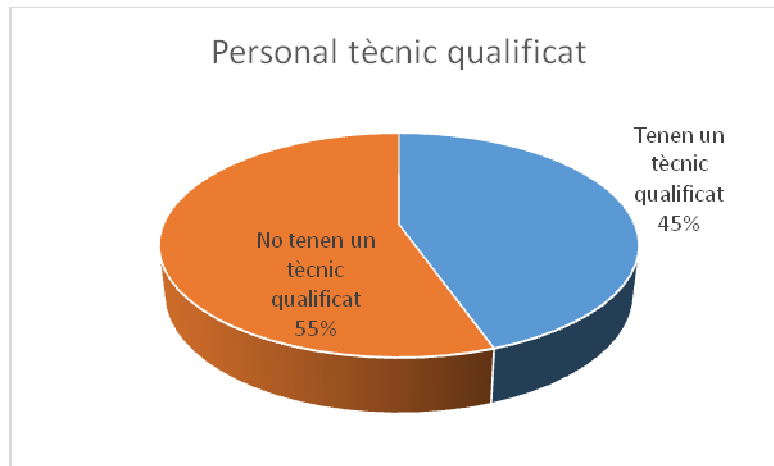

6. Disponibilitat de personal qualificat

Una dada important per conèixer el perfil dels centres de l'illa és la disponibilitat de personal tècnic qualificat. La informació actual és que el 55% dels centres no disposa de cap tècnic. Per tant, la majoria de centres està mancat d'una persona amb coneixements sobre la matèria de la/les col·leccions. Això obre un ampli ventall de deficiències, ja que la manca de personal qualificat suposa deficiències o inexistència d'inventari, manca de programa didàctic, manca de programa d'activitats, etc.

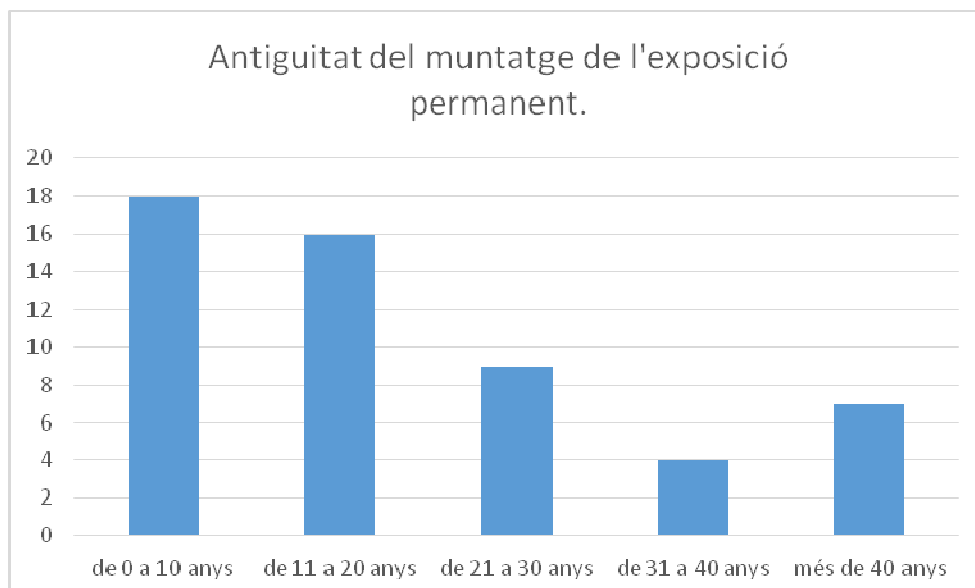
Una altra dada a tenir en compte és que hi ha centres que disposen d'alguna persona qualificada però a temps parcial. Aquesta situació laboral limita el desplegament de les funcions. Si a aquesta dada li afegim que el 55% dels centres no disposa de personal tècnic palesa, al nostre mode de veure, una situació preocupant. L'absència d'una persona qualificada no només aboca la gestió de les col·leccions a una situació d'estancament sinó

que també pot afectar a la conservació de les col·leccions, en no desplegar-se un programa de conservació preventiva i el control periòdic dels objectes.

7. Dades sobre la museografia

Hem volgut saber l'antiguitat del muntatge de l'exposició permanent, qüestió que ha estat contestada per 54 centres. Com es pot veure al gràfic el 63% dels centres la museografia de l'exposició inferior és inferior a 20 anys. També s'observa que hi ha centres que gairebé no han fet millores des de la data d'inauguració.

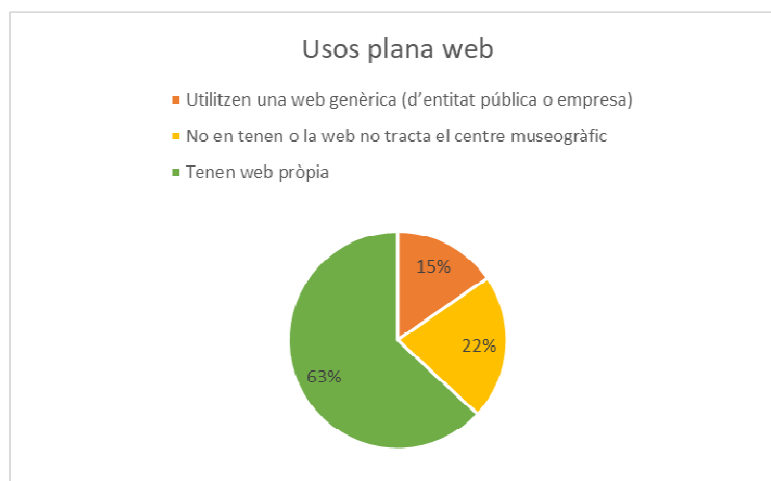
A partir d'aquestes dades podem establir el perfil dels centres museístics de Mallorca. El centre standard és de titularitat privada, disposa d'una petita col·lecció de menys de 1.000 objectes, amb un espai expositiu no superior a 900m²; no disposa de pressupost per contractar personal qualificat i que, en conseqüència, no disposa de programa d'investigació, de conservació i de difusió. Les col·leccions estan centrades en art, arts decoratives, arqueologia i etnologia.

Aquestes dades venen condicionades per l'important nombre de centres religiosos, sovint muntats amb més entusiasme que mitjans. Per altra banda, un cert nombre de centres privats tenen un afany bàsicament lucratiu. En aquests casos els criteris museològics no són atesos.

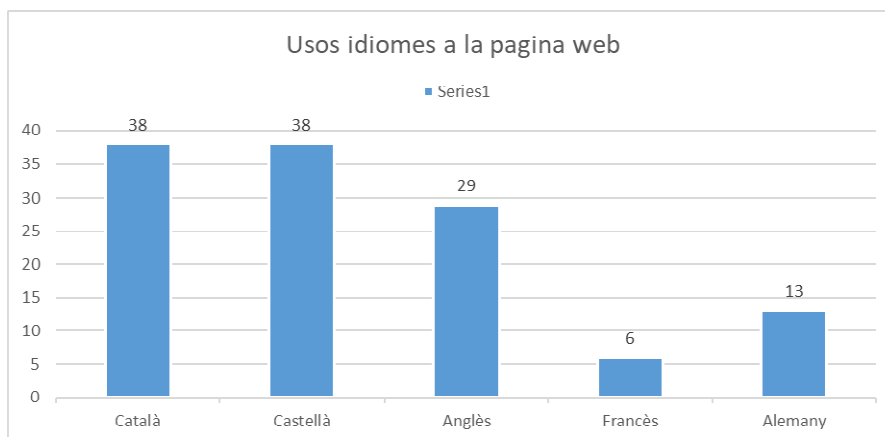
Ara bé, si centram l'anàlisi en els centres de gestió pública el resultat canvia substancialment.

8. Pàgina web:

Sobre l'ús de pàgina web observam que el 61,53% dels centres disposen de web pròpia (40). El 15% dels centres difonen el centre museístic a través de la web genèrica de l'entitat (10), com pot ser l'ajuntament de què en depèn o un altre centre de gestió. Finalment, 15 centres no tenen web (23%). Tretze corresponen a convents i parròquies que tenen una exposició permanent amb objectes artístics de caràcter religiós. De fet només tres centres religiosos disposen de web: el Museu Capitular de la Seu, el Museu Bíblic i el Museu d'Art Sacre. Dos centres de gestió civil no tenen web, el Casal de Cultura de Sóller i el Museu Sant Juníper Serra. No obstant això, val a dir que se pot donar el cas que altres entitats no relacionades amb el centre n'ofereixin informació.

Idiomes de la pàgina web: (sobre un total de 44 centres que han aportat dades)

D'aquesta manera podem comprovar com no tots els centres utilitzen els dos idiomes oficials.

La gran majoria de webs ofereixen una informació més o menys completa del centre (ubicació, horaris, tarifa, història del centre, les col·leccions, programes de difusió, publicacions, imatges estàtiques, contacte, etc.). La majoria de les webs són estàtiques i aporten les dades bàsiques esmentades i unes webs poques incorporen audios i audiovisuals sobre els continguts.

5 centres disposen de consulta online de les col·leccions (Es Baluard, Fundació Miró Mallorca, Museu de Mallorca, Museu Etnològic de Muro, Museu Sa Bassa Blanca).

No trobam cap web que ofereixi la visita virtual a l'exposició.

Xarxes socials

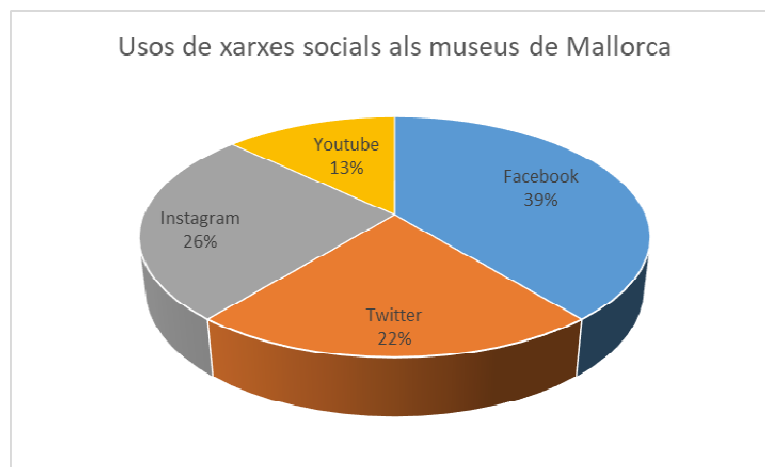
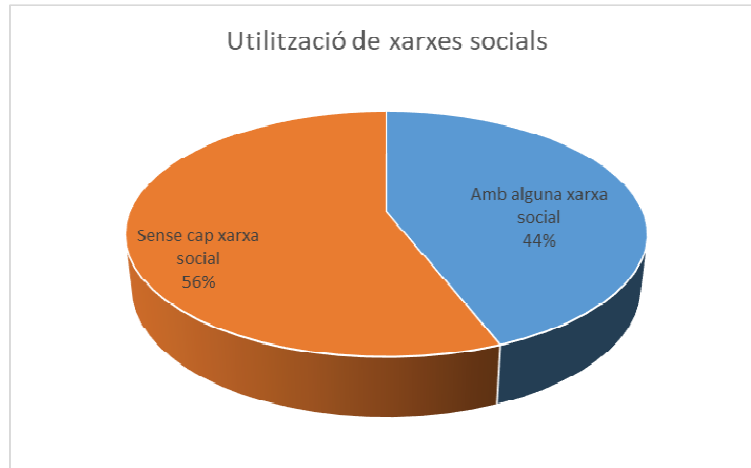
El 44,61% utilitza algun tipus de xarxa social.

Facebook 29 centres = 44,61%

Instagram 19 centres = 29,23%

Twitter 17 centres = 26,15 %

Youtube 9 centres = 13,84%

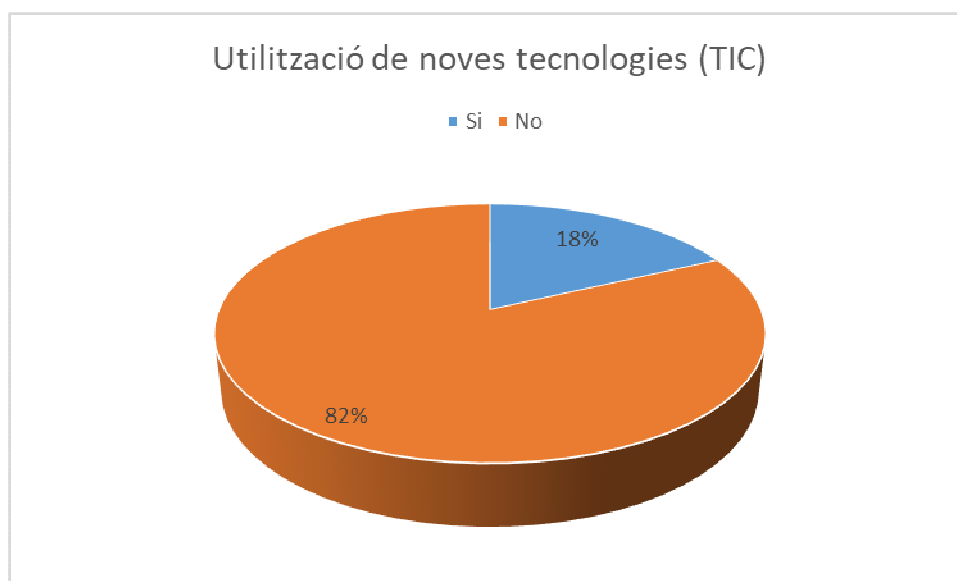

Sobre el nombre de seguidos a les xarxes socials cal fer alguna puntualització. Com es pot veure a la graella destaca el Caixa Fòrum amb unes dades que sobresurten significativament de la resta. Segurament això és degut a què la informació aportada és del global dels centres Caixa Fòrum.

Les xarxes socials amb més usuaris són Twitter i Facebook seguides a molta distància per Instagram i finalment YouTube amb un ús testimonial.

El centre amb major nombre d'usuaris és Es Baluard (16.647 de Twitter i 13.590 a Facebook), seguit pel Museu Capitular de la Seu, Museu d'Història de la Ciutat (Bellver) seguida per la Fundació Miró Mallorca i el Museu de Mallorca.

Nom del centre	Núm. seguidors Facebook	Núm. seguidors Twitter	Núm. seguidors Instagram	Núm. seguidors YouTube
Caixa Fòrum Palma	232.499	285.084	73.851	
Can Balaguer	800		1.300	
Can Planes	1088		881	
Casa Blai Bonet - Centre de Poesia	867	714	2717	
Casa-Museu Llorenç Villalonga	3704	2060	2784	322
Casa-Museu R. Graves	1.000			
Col·lecció Museogràfica Can Xoroi	1591	622	393	4
Col·lecció Museogràfica Fundació Cosme Bauçà	480			
Es Baluard Museu d'Art Contemporani de Palma	13.590	16.647	5.146	414
Fundació Coll Bardolet	1771	1210	709	
Fundació D. Bennàssar	82			
Fundació Miró Mallorca	7.086	2.723	1.528	
IMEDEA	3372	5500	1702	248
Museu Arqueològic de Deià	100		NS/NC	
Museu Arqueològic de Son Fornés	1.897	679	584	18
Museu Capitular de La Seu	11.386	1.400	1.912	372
Museu d'Art Sacre	243	169	344	5
Museu de la Mar de Sóller	629	143	371	4
Museu de la Paraula	3444	338	900	
Museu de Mallorca	5.474	5.197	655	
Museu de Pollença	3.632			
Museu de Sóller - Casal de Cultura	100			
Museu d'Història de la Ciutat (Castell de Bellver)	8.063			
Museu d'Història de Manacor	3807	202	1.465	11
Museu Etnològic de Muro	5.474	5.197	655	
Museu Històric-militar: Castell de Sant Carles	3700			
Fons Artístic de Porreres	154			
Museu Monogràfic de Pollentia	5.474	5.197	655	
Museu Parroquial de Sant Andreu (Santanyi)	698			

* 6 centres fan ús de codis QR (Caixa Fòrum, Can Xoroi, Fundació Martí Vicens, Museu de la Mar de Sóller, Museu d'Història de la Ciutat, Museu Sa Bassa Blanca).

* 5 disposen de sistema electrònic de recollida de dades (Caixa Fòrum, Es Baluard, Fundació Miró Mallorca, Museu de Mallorca, Museu Etnològic de Muro, Museu Sa Bassa Blanca).

* 2 disposen d'app de visita (Casa-Museu Llorenç Villalonga, Museu d'Història de la Ciutat).

Conclusions

Sobre les temàtiques de les col·leccions hi ha un alt nombre de centres amb col·leccions d'art i arqueologia. S'observen centres amb col·leccions que per l'escassa transcendència qualitativa no poden competir amb un altre centre amb millors col·leccions i amb majors recursos. Per altra banda, se dona el cas que hi ha temàtiques que gairebé no estan representades, com podria ésser el cas de la ciència i la tècnica.

En els aspectes generals consider necessària la coordinació de les col·leccions propietat de l'església, especialment de les parròquies. El patrimoni eclesiàstic hauria d'ésser gestionat per un equip que vetllés per la conservació amb el desplegament d'un programa de conservació preventiva, establir unes pautes d'inventari i catalogació i, així mateix, disposar d'un programa de comunicació interrelacionat.

El factor més preocupant és la manca de personal tècnic qualificat. Sense una dotació adient el centres museístics no poden desplegar un programa museològic i museogràfic i se limiten a mostrar una exposició d'objectes.

Hi ha aspectes sobre els quals s'ha de fer feina, com és el de l'atenció a la discapacitat, millorar la museografia dels centres i aprofundir en la conservació preventiva.

Sobre l'ús de les noves tecnologies, són pocs els centres que en fan ús a l'interior dels centres de les diferents tecnologies de la informació. En el cas de les webs i les diferents xarxes socials hi ha una certa implantació, tot i que la majoria de centres, segurament degut als mitjans humans i econòmics que disposen, són escassament dinàmics. S'observa que no hi ha una actualització o gestió continuada de les diferents plataformes. Aquesta dada es manifesta en les pàgines webs, la majoria de les quals són estàtiques, fet que també està relacionat amb el programa de comunicació dels centres.

Com hem vist la majoria de centres tenen una mancança greu de recursos humans, cosa que afecta a tot el programa museogràfic: la gestió interna del centre (registre, documentació, conservació), el programa d'activitats i el global de la comunicació dels centres. En aquest sentit l'ús de les noves tecnologies mostra de manera focalitzada la situació dels centres museístics a Mallorca.